

дѣтца-та или и никакъ; това го накара да си хване за *шодидаскалъ* или *подучишель* нѣкое момче съ еднаж умрѣлъ цѣнж, за да му учи много-то ученицы у взаимоучително-то училище, а той си гледаше само свои-ты 20—30 ученицы, раздѣлены вече на два или три класове (класове ала безъ зръна!). Така испослѣ колко-то растяхъ главны-ты училища, толкось повече спадахъ и занемарявахъ ся взаимны-ты училища, както ся види и днесъ това сжице-то, гдѣ-то тыи сж още нераздѣлены и гдѣ-то ся условява главный учитель за да има подѣ негово си управление и расположение и двѣ-тѣ училища, и той, за икономіѣ-тѣ си, хваща каквы-го-дны дѣтца за подучители. А това влѣзе най-сѣтнѣ въ обычай у насъ, та и отдѣлно да сѣ хващать учителя-ти за двѣ-тѣ казаны училища, то да ся гледа за въ голѣмо-то (главно-то) училище надъ по-голѣмы-ты а надъ по-малко-то число дѣтца да бжде учитель-тѣ и по-голѣмъ (по-старѣ па и по-скжпѣ) чловѣкъ, а за въ малко-то (взаимоучително-то) училище надъ по-вече-то и по-малкы-ты дѣтца по-малѣкъ (слѣдовательно по-младѣ и по-глунавѣ само да е по-евтинѣ) чловѣкъ! Така вмѣсто да ся гледа на учителя за въ главно-то училище да бжде ученѣ чловѣкъ (а той може бы и младѣ, защото наука-та не мѣри по години), кой-то да умѣе да расказва и да прѣдава на ученицы-ты за всичко нѣчто разборно и съзнателно, а пакъ за въ онова надъ малкы-ты дѣтца да бжде чловѣкъ на възрастѣ, чловѣкъ опытенѣ, кой-то да умѣе да котка и да которка дѣтца-та съ най-голѣмъ кротость и благоразуміе като единѣ добърѣ родители, а то всичко това у насъ стая наопаки. И не смы ли ные за чудо хорица въ това отношеніе, въ кое-то прѣдпочитамы добытька повече отъ рожденѣ-тѣ си челядѣ! На примѣръ: у насъ е обычай прелѣтъ, кога отбивамы малкы-ты агнца отъ майкы-ты имѣ, да ги пращамы съ най-отбрани-ты 7—8 стары и учены овны (кюсмы, водиче) за да ги водять и управлявать старешкы было на пашѣ, было за водж, было за почивкж или спаніе; освѣнъ това пращамы по тѣхъ и единѣ двама овчяри повече заедно съ най-старый и опытенѣ кехая, кой-то е длѣженъ 40 дни у дома си да не стжпя, а тамъ денѣ нощѣ да бди и да трѣпере надъ това още глунаво стадо, да го пази отъ звѣрь, отъ крѣчянь и отъ др. т. и всякакъ да му лести въ хранж и крѣмилу, какво-то то, въ това кѣсо врѣмя, да може да врьже кость